tylko jedno Jego Ciało, jedna Jego Oblubienica: „jeden Kościół katolicki i apostolski". Ponadto obietnice Pana, że nigdy nie opuści swojego Kościoła (por. Mt 16, 18; 28, 20) i będzie nim kierował przez swego Ducha, oznaczają też, iż według wiary katolickiej jedyność i jedność Kościoła, a także wszystko to, co stanowi o jego integralności, nigdy nie przeminie.

Wierni zobowiązani są wyznawać, że istnieje historyczna ciągłość – zakorzeniona w sukcesji apostolskiej – pomiędzy Kościołem założonym przez Chrystusa i Kościołem katolickim: „To jest jedyny Kościół Chrystusowy (…), który Zbawiciel nasz po zmartwychwstaniu swoim powierzył do pasienia Piotrowi (por. J 21, 17), zlecając jemu i pozostałym apostołom, aby go krzewili i nim kierowali (por. Mt 28, 18 nn.), i który założył na wieki jako «filar i podwalinę prawdy». (1 Tm 3, 15). Kościół ten, ustanowiony i zorganizowany na tym świecie jako społeczność, trwa w (*subsistit in*) Kościele katolickim, rządzonym przez następcę Piotra oraz biskupów pozostających z nim we wspólnocie (*communio*)". W wyrażeniu *subsistit in* Sobór Watykański II chciał ująć łącznie dwa stwierdzenia doktrynalne: po pierwsze, że Kościół Chrystusowy, pomimo podziału chrześcijan, nadal istnieje w pełni jedynie w Kościele katolickim; po drugie, że „liczne pierwiastki uświęcenia i prawdy znajdują się poza jego organizmem", to znaczy w Kościołach i Wspólnotach kościelnych, które nie są jeszcze w pełnej wspólnocie z Kościołem katolickim. Jednak w odniesieniu do tych ostatnich należy stwierdzić, że ich „moc pochodzi z samej pełni łaski i prawdy, powierzonej Kościołowi katolickiemu".

Kongregacja Nauki Wiary, Deklaracja *Dominus Iesus*, 16.

Pytania

1. Na czym polega j e d y n o ś ć Kościoła?
2. Co kryje się w wyrażeniu *subsistit in*?
3. Jakie konsekwencje dla teologii powoduje nauka o jedności i jedyności Kościoła?

Opr. ks. Damian Wąsek

Ireneusz z Lyonu

Ireneusz, teolog z II wieku, biskup Lyonu, zetknął się z wielkim zagrożeniem, jakim była dla chrześcijaństwa gnoza, czyli pewna ukryta wiedza rzekomo pomagająca osiągnąć zbawienie, dostępna tylko niektórym wtajemniczonym. Zmagając się z herezjami, ukazał między innymi znaczenie Kościoła w procesie poznawania prawdy.

Ok. 180 roku Ireneusz napisał pięć ksiąg „Zdemaskowania i odparcia fałszywej wiedzy, tak zwanej gnozy" (*Adversus haereses*). Fragment przytoczonej przez nas trzeciej księgi zawiera refleksję nad sukcesją apostolską i jej znaczeniem.

Tekst

Zbyt wiele miejsca w tej księdze zajęłoby wyliczanie sukcesji [biskupów] we wszystkich Kościołach, przekazujemy zatem tradycję pochodzącą od Apostołów i wiarę głoszoną ludziom tylko na przykładzie największego, najstarszego i wszystkim znanego Kościoła, założonego i ustanowionego przez dwóch najsławniejszych Apostołów, Piotra i Pawła, Kościoła w Rzymie, tradycję i wiarę tak, jak dotarła ona do nas dzięki następstwu kolejnych biskupów. Tak właśnie zawstydzimy wszystkich, którzy w jakiś sposób, czy to dla przypodobania się, czy dla próżnej chwały, czy to przez zaślepienie i złą wolę, gromadzą się osobno, nie jak należy. Tymczasem z tym Kościołem, z powodu jego szczególnego autorytetu założenia, winien zgadzać się każdy Kościół, to znaczy wszyscy wierni zewsząd. W nim zawsze została zachowana przez wiernych zewsząd ta tradycja, która wywodzi się od Apostołów.

A więc błogosławieni Apostołowie, zakładając i budując Kościół, powierzyli Linusowi urząd biskupa dla zarządzania Kościołem. To ten Linus, którego Paweł wspomniał w Liście do Tymoteusza. Jego następcą był Anaklet. Po nim jako trzeciemu przypadło biskupstwo Klemensowi, który jeszcze i widział Apostołów, i utrzymywał z nimi kontakty, i na własne uszy słyszał ich nauczanie, i przed oczyma miał ich tradycję. Nie był zresztą sam, gdyż z tego okresu pozostało wtedy wielu, którzy zostali pouczeni przez Apostołów. Za Klemensa powstał niemały zatarg wśród braci w Koryncie. Wówczas Kościół rzymski napisał bardzo ważny list do Koryntian, aby ich zachęcić do zgody, odnowić ich wiarę i zwiastować im właśnie przejętą od Apostołów tradycję. Była to taka oto tradycja, że jest jeden Bóg wszechmogący, stwórca nieba i ziemi, który stworzył człowieka, sprowadził potop, wezwał Abrahama, wyprowadził swój lud z ziemi egipskiej, rozmawiał z Mojżeszem, ustanowił Prawo i wysłał proroków, przygotował ogień dla diabła i jego posłańców. Tego Boga uważają Kościoły za Ojca Pana naszego Jezusa Chrystusa, a wszyscy, którzy chcą się o tym dowiedzieć, mogą to wyczytać z tego listu i tak poznać apostolską tradycję Kościoła. Gdyż list ten jest starszy od tych, którzy teraz głoszą jakieś nauki, którzy wymyślają coś o jakimś drugim bogu ponad demiurgiem i stwórcą wszystkich istniejących rzeczy. Po Klemensie nastąpił Ewaryst, po Ewaryście Aleksander, a następnie szósty, licząc od Apostołów, Sykstus, po nim Telesfor, który poniósł chwalebne męczeństwo, następnie Hygin, dalej Pius, po nim Anicet, po Anicecie nastąpił Soter, a obecnie jest biskupem, jako dwunasty po Apostołach, Eleuteros. Na podstawie takiego porząd-

ku i sukcesji tradycja apostolska w Kościele i głoszenie prawdy przechodzi aż do nas. I jest to najpełniejszy dowód, że w Kościele jest przechowana i przekazana w prawdzie, jedna i ożywiająca wiara, od Apostołów aż do dzisiaj.

Ireneusz z Lyonu, *Adversus haereses*, III, 3, 2–3, [w:] Tenże, *Chwałą Boga żyjący człowiek*, tłum. W. Myszor, Kraków 1999, s. 37–39.

Pytania

1. Na czym polega sukcesja apostolska?
2. Jak Ireneusz uzasadnia wyjątkową pozycję Kościoła rzymskiego?
3. Jakie jest znaczenie sukcesji apostolskiej dla misji Kościoła?

Opr. ks. Damian Wąsek

Bernard z Clairvaux

Św. Bernard z Clairvaux był nie tylko kaznodzieją i teologiem bardzo zaangażowanym w życie społeczne Europy pierwszej połowy XII wieku, ale przede wszystkim mnichem żyjącym według Reguły św. Benedykta w klasztorze cysterskim. Swoje powołanie przeżywał bardzo głęboko i czuł, że wybrał drogę zgodną z wolą Bożą. Jednocześnie był głęboko przekonany o konieczności prowadzenia życia nawrócenia i pokuty. Wynika to z przekonania, że każdy człowiek na ziemi przez grzech oddala się od Ojca i jego zadaniem jest powrót do Stwórcy i Zbawiciela. Najprostszą drogą jest życie zakonne, szczególnie w powstałych w tym czasie zreformowanych wspólnotach. Stąd dla Opata z Clairvaux życie monastyczne ma niepowtarzalny walor. Z perspektywy współczesnej teologii (po Soborze Watykańskim II) jest rzeczą bardzo interesującą, że Bernard odczytuje tajemnicę powołania i drogi życiowej w tajemnicy chrztu i jednocześnie widzi Kościół jako wspólnotę, w której istnieje jedność chrześcijan obdarzonych rozmaitymi charyzmatami.

Teksty

W ten sposób uznaję, że osoby, które złożyły profesję monastyczną, przypominają zęby: wybierając drogę prostszą i pewniejszą z całego ciała Kościoła, które już jest białe, jednak widać, że oni są jeszcze bielsi. Co jest bowiem bielszego niż ci, którzy unikając brudu wszelkiego typu nieczystości, opłakują grzechy popełnione w myślach lub uczynkach? Kto jest bardziej silny niż ci, którzy uznają zmartwienie jako ulgę, obrazę jako chwałę, biedę jako bogactwo? Oni nie mają ciała, ponieważ jeszcze żyjąc w ciele, zapominają o nim i słuchają słów Apostoła: